

دو هزار سال تاریخ خرمشهر

از خارا کس تا برآمدن آلبوچاسب

(۳۲۶ ق.م - ۱۸۵۷ م)

یاسر خلفی

انتشارات انشرفرین

سرشناسه	خلفی، یاسر، ۱۳۵۵ -
عنوان و نام پدیدآور	دو هزار سال تاریخ خرمشهر: از خاراکس تا برآمدن آلبوجاسب (۳۲۶ ق.م - ۱۸۵۷ م.) / یاسر خلفی.
مشخصات نشر	خرمشهر: اثرآفرین، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	۲۵۵ ص: نقشه؛ ۲۱/۵×۱۴/۵ س.م.
شابک	978-600-92201-5-1
وضعیت فهرست نویسی	فیا
ناشر	کتابنامه.
موضوع	خرمشهر - تاریخ
موضوع	خرمشهر
رده بندی گره	DSR۲۰۸۵/۸ خ ۱۳۹۴
رده بندی دیویی	۵۶/۹۰۱
شماره کتابشناسی ملی	۳ ۵۱۷۶

انتشارات اثرآفرین

نام کتاب: دو هزار سال تاریخ خرمشهر

(از خاراکس تا برآمدن آلبوجاسب (۱۳۲۶ ق.م - ۱۸۵۷ م.))

مؤلف: یاسر خلفی

صفحه آرایی: هادی مدرس نیا

ناشر: انتشارات اثرآفرین

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۴

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۲۲۰۱-۵-۱

قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان

نشانی: خرمشهر - آرش فرعی ۱۲ پلاک ۴۰

همراه: ۰۹۱۶۳۳۲۲۳۳۱

ایمیل: asarafarin@yahoo.com

کلیه حقوق نشر محفوظ است.

فهرست

۹.....	مقدمه
۱۳.....	فصل اول: خرمشهر در یک نگاه
۱۵.....	مشخصات جغرافیایی
۲۹.....	پادشاهی میسان
۳۲.....	موقعیت جغرافیایی
۳۴.....	شهر میسان
۳۶.....	نژاد و تبار میسانیان
۳۷.....	دین
۳۷.....	روابط تجاری میسان
۴۱.....	سرنگونی پادشاهی میسان
۴۲.....	ميسان در دوران فتوحات اسلامي
۴۳.....	فصل سوم: شهر بیان
۴۶.....	پیشینه بیان
۴۸.....	بیان در کتابهای جغرافیدانان اسلامی
۵۰.....	نبردهای سالار زنگیان در بیان
۵۶.....	موقعیت مکانی شهر بیان
۵۹.....	شخصیت های تاریخی بیان
۶۱.....	فصل چهارم: حصن مهدی
۶۳.....	تاریخچه حصن مهدی
۶۶.....	حصن مهدی در کتابهای جغرافیدانان اسلامی
۶۸.....	حوادث مهم بیان و حصن مهدی در قرن سوم و چهارم

- ۶۸..... لشکر کشی موسی بن بغا برای جنگ زنگیان
- ۷۰..... حصن مهدی در عهد آل بریدی ۳۲۵- ۳۲۶ هـ ق
- ۷۲..... نبرد لشکر یعقوب بن لیث با زنگیان به سال ۲۶۳ هـ
- ۷۳..... تسلط سپاه صمصام الدوله بر بصره به سال ۳۸۶ هـ
- ۷۵..... حرزی
- ۷۹..... فصل پنجم: همیلی
- ۸۱..... موقوفه جفانه ائی همیلی
- ۸۵..... پیشینه
- ۹۳..... فصل ششم: حفار
- ۹۶..... موقعیت جغرافیائی
- ۹۸..... تاریخچه
- ۱۰۲..... روستاهای حفار
- ۱۰۸..... اماکن مذهبی
- ۱۱۹..... فصل هفتم: محمره
- ۱۲۱..... وجه تسمیه محمره
- ۱۲۸..... تاریخ محمره از سال ۱۸۱۲ تا جنگ ایران و انگلیس ۱۸۵۷
- ۱۲۸..... پی ریزی و گسترش محمره
- ۱۳۱..... نبرد شیخ غیث با حاکم بصره و شیخ کویت در محمره ۱۸۲۶ م
- ۱۳۷..... محمره از سال ۱۸۳۴- ۱۸۴۸
- ۱۳۸..... تسخیر محمره بدست ترک ها ۱۸۳۷
- ۱۴۴..... محمره در سال ۱۸۴۱
- ۱۴۶..... محمره سال ۱۸۴۳ م

۱۴۶	جنگ ایران و انگلیس ۱۸۵۷ و اشغال محمره
۱۴۶	مانور دریائی انگلیس علیه محمره ۱۸۴۸
۱۴۷	تدارک انگلیس برای تهاجم به خوزستان
۱۵۰	تدارک ایران برای دفاع از خوزستان
۱۵۸	اشغال محمره، ۲۶ مارس ۱۸۵۷
۱۸۰	تاریخ منتظم ناصری:
۱۸۰	سنه ۱۲۵۳ هجری = ۱۸۳۷ مسیحی
۱۸۰	سنه ۱۲۵۴ هجری = ۱۸۳۸ مسیحی
۱۸۱	سنه ۱۲۵۵ هجری = ۱۸۳۹ مسیحی
۱۸۱	سنه ۱۲۵۶ هجری = ۱۲۴۱ مسیحی
۱۸۴	سنه ۱۲۶۲ هجری = ۱۸۴۷ مسیحی
۱۸۹	سنه ۱۲۶۴ هجری = ۱۸۴۹ مسیحی
۱۸۹	سنه ۱۲۶۸ هجری = ۱۸۵۱ مسیحی
۱۹۰	سنه ۱۲۷۰ هجری = ۱۸۵۳ مسیحی
۱۹۰	سنه ۱۲۷۱ هجری = ۱۸۵۴ مسیحی
۱۹۰	سنه ۱۲۷۴ هجری = ۱۲۵۷ مسیحی
۱۹۱	روضه الصفاى ناصرى:
۲۰۲	ناسخ التواریخ:
۲۲۱	منابع کتاب
۲۲۱	منابع فارسی
۲۲۳	منابع عربی
۲۲۵	تصاویر

مقدمه

شاید هیچ شهری در تاریخ معاصر به اندازه خرمشهر در اذهان مردم ایران آشنا نباشد. نامی که همواره یادآور رشادتها و جانفشانی های جوانان این مرز و بوم است. جوانانی که حماسه سترگ سوم خرداد را رقم زدند و خرمشهر و مردم آن را در یاد و خاطر ایرانیان جاودانه ساختند. اما باید دانست که خرمشهر بر خلاف نامش که قدمتی هشتاد ساله دارد از تاریخ کهنی برخوردار است و اگر خواهیم اغراق کرده باشیم و پیشینه ای ساختگی با قدمتی پنج هزارساله یا بیشتر برای آن بایسیم، دست کم از زمان فروپاشی پادشاهی هخامنشیان و ظهور اسکندر مقدونی تاریخ این شهر با بنای آلكساندریا در نقطه التقای کارون و اروندرود آغاز می شود. در طول این دوهزار سال نام های متعددی به خود دیده است از خاراکس و بارماگرف تا بیان و محمره و یا شهرها و مناطقی در اطراف آن به وجود آمده اند که در بنای خرمشهر امروزی تأثیر بسزائی داشته اند از قبیل محرزی و حفار و ...

نکته جالب در مورد خرمشهر آن است که با توجه به نام و شهرتی که این شهر در تاریخ ایران دارد، کمتر نویسنده و مورخ پروفسور یا تحقیقی جامع و در خور نام آن نوشته است و هر آنچه به رشته تحریر آمده بیشتر به مقاطع خاصی از تاریخ معاصر آن چون دوره فرمانروائی شیخ خزعل و ریه مربوط به اوائل انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی اختصاص دارد و استثناء قابل ملاحظه در این مورد مقاله چند صفحه ای آقای عبدالنبی قیم است که تاریخچه ای کوتاه در این باره است.

در این کتاب سعی بر این است که تاریخی نسبتاً موثق و به دور از هرگونه جانبداری و تعصب قومی و زبانی و با تکیه بر منابعی که نویسنده در اختیار

داشته و یا می‌توانسته به آنها دسترسی داشته باشد پژوهشی نسبتاً مبسوط درباره تاریخ خرمشهر از بنای شهر خاراکس تا برآمدن تیره آلبوچاسب در اوایل قرن نوزدهم میلادی و پی‌ریزی شهر محمره در اختیار خوانندگان و عاقل‌مندان به تاریخ این شهر مقاوم قرار داده شود.

این کتاب در هفت فصل به رشته تحریر درآمده و هر فصل آن در مورد تاریخ و پیشینه یکی از نامهای قدیمی این شهر یا مناطقی که در به وجود آمدن خرمشهر مؤثر بوده‌اند، پرداخته می‌شود.

فصل اول: کلیاتی که گذرا به تاریخ خرمشهر دارد که معمولاً در کتابها و سایت‌های اینترنتی در مورد تاریخ این شهر عمدتاً همین مطالب آمده است.

فصل دوم در مورد شهر - اساس و دولت - شهر میسان است که در قرن دوم قبل از میلاد به وجود آمده و اساسان تأسیس پادشاهی ساسانیان ادامه داشت

فصل سوم به تاریخ شهر بیان می‌پردازد و حوادث مهم این شهر را تا قرن چهارم، هجری با وجود منابع کمی که در این زمینه وجود داشته، مورد بررسی قرار می‌دهد.

فصل چهارم این کتاب به تاریخ حصن مهدی، شهری که در دوران اولیه اسلامی از شهرت زیادی برخوردار بوده و در دوره حکمرانی آل بویه و سلسله خوارزمشاهیان جزء مناطق مهم و سوق الجیشی آنان بوده است، پرداخته می‌شود. در فصل پنجم نگاهی داریم به تاریخ همیلی، شهری که در یک دوره زمانی اهمیت زیادی داشته ولی نام و نشان اندکی از آن در کتابها وجود دارد.

فصل بعدی آن تاریخ دهستان حفار، که در تاریخ زندیه به همراه محرزی بارها از آن نام برده شده، همچنین پیشینه روستاهای آن را از نظر عوامل انسانی و اجتماعی مورد بررسی قرار خواهیم داد.

فصل پایانی به تاریخ محمره از زمان بنای آن در سال ۱۸۱۲م بدست حاج یوسف آلبوجاسب تا جنگ ایران و انگلیس به سال ۱۸۷۵ پرداخته می شود و در آن رانجه از حوادث مهم این شهر در تواریخ رسمی دوران قاجار ذکر شده را بیان می کنیم

البته نگارنده این ادعا را نداشته که با نوشتن این کتاب توانسته ام تاریخی جامع و کامل در مورد - مشهر ارانه دهم چرا که محدودیت در دسترسی به منابع و مآخذ مانع از آن شده که بتوانم آنچه را که مدنظر بود تحقق بخشم.

البته به حول و قوه الهی اگر عذری باشد قصد بر این است که جلد دوم تاریخ خرمشهر با نام «خرمشهر از نیمه دوم قرن نوزدهم تا پایان قرن بیستم» و سپس جلد سوم با نام «خرمشهر از شاه خاورشناسان و سیاحان داخلی و خارجی» در آینده نزدیک به علاقمندان تاریخ این شهر عرضه نمایم.